

Seksisme in België

Resultaten van de enquête *#YouToo?*

Straatintimidatie van transgender personen

INSTITUUT VOOR
DE GELIJKHEID
VAN VROUWEN
EN MANNEN

.be

Inhoud

1. Inleiding.....	2
2. De transgendergroep in de enquête.....	2
3. Straatintimidatie.....	4
3.1 Scheldwoorden.....	4
3.2 Profiel van de daders.....	5
3.3 Andere vormen van straatgeweld.....	6
3.4 Naar de politie gaan na een ervaring van straatgeweld.....	7
3.5 Niet naar de politie gaan na een ervaring van straatgeweld.....	7
4. Conclusie.....	9

1. Inleiding

In de loop van 2020 liep de enquête #YouToo? naar de opvattingen en ervaringen van de Belgen in verband met gelijkheid en ongelijkheid van vrouwen en mannen. In dit rapport wordt de onderzocht in welke mate transgender personen het slachtoffer worden van straatintimidatie. Straatintimidatie is een vorm van seksueel geweld waarbij het slachtoffer verbaal of non-verbaal agressief benaderd wordt in een openbare ruimte. In de enquête werd er in detail ingezoomd op de ervaring uitgescholden te worden op straat.

De manier waarop genderidentiteit bevraagd is, wordt uitgebreid toegelicht in ‘De genderidentiteit van de Belgen’ en ‘Gender op een inclusieve manier bevragen’. Beide documenten kunnen worden gedownload via de website van het Instituut.¹ Het is belangrijk er rekening mee te houden dat genderidentiteit niet altijd makkelijk te bevragen is. Voor de analyses is er een variabele gecreëerd die verschillende elementen combineert.

2. De transgendergroep in de enquête

Het is essentieel om de genderidentiteit niet voor een ander in te vullen. Dat geldt vanzelfsprekend ook voor enquête-resultaten. Om analyses mogelijk te maken, is er wel een categorie gecreëerd op basis van een aantal variabelen. Er moet evenwel rekening mee gehouden worden dat hier wat ‘ruis’ op kan zitten, dat er respondenten in de ‘transgender’-categorie beland zijn, die daar misschien niet thuishoren en omgekeerd.

‘Transgender’ wordt in de analyse afgebakend als:

- ‘Andere’ geantwoord hebben op de vraag naar genderidentiteit, en/of
- ‘Ja’ of ‘weet niet’ geantwoord hebben op de vraag naar identificatie als transgender, en/of
- ‘Minderheid op basis van genderidentiteit of genderexpressie (transgender zijn)’ aangeklikt hebben.

¹ Meer informatie over het onderzoek op: <https://igvm-iefh.belgium.be/nl/activiteiten/discriminatie/seksisme>
Seksisme in België. Resultaten van de enquête #YouToo? – Straatintimidatie van transgender personen

lets liever niet zeggen wordt als dusdanig letterlijk genomen. Die respondenten worden niet meegenomen in deze analyse. Intersexe personen worden van transgender personen onderscheiden en worden hier ook niet meegenomen in de analyse.

Voor de beslissing om de mensen die ‘weet niet’ antwoorden op de transgender-vraag op te nemen is wat voor discussie vatbaar. Sommige mensen zijn er mogelijk nog niet uit of ze transgender zijn. Voor de analyse van discriminatie op grond van genderidentiteit zijn de twijfelaars een relevante categorie. Daar staat tegenover dat mensen die niet weten waar transgender voor staat, niet in de analyse thuishoren.

Tabel 1: Kenmerken van de transgendergroep in de enquête (2020)

Leeftijd	Minimum	Maximum	Gemiddelde		
	18 jaar	71 jaar	35 jaar		
Regio	Vlaanderen	Brussel	Wallonië	Onbekend	
	40%	21%	34%	6%	
Opleiding	Maximum secundair onderwijs	Hoger niet-universitair onderwijs	Universitair onderwijs		
	51%	26%	23%		
Werksituatie	Student	Werkend	Werkzoekend	Ziek	Pensioen
	31%	42%	9%	12%	6%

Bron: #YouToo? (IGVM) (volledige dataset)

De transgendergroep in de enquête varieert in leeftijd van 18 jaar tot 71 jaar, met een gemiddelde van 35 jaar. 40% van hen is afkomstig uit Vlaanderen, 21% uit Brussel en 34% uit Wallonië. 51% heeft maximum secundair onderwijs gevolgd, 26% hoger niet-universitair en 23% universitair. Het vrij hoge percentage mensen zonder diploma hoger onderwijs kan verklaard worden door het hoge percentage studenten in de onderzoeksgroep, namelijk 31%. 42% is aan het werk, 9% is werkzoekende, 12% ziek of arbeidsongeschikt en 6% gepensioneerd of bruggepensioneerd.

In de volgende analyses worden er drie vergelijkingspunten gebruikt. De resultaten voor de gewogen steekproef fungeren in deze context als de spreekwoordelijke ‘doorsnee Belg’. Doordat de transgroep is samengesteld uit de volledige dataset moet er rekening mee gehouden worden dat er niet gecontroleerd wordt voor andere kenmerken. De transgroep is bijvoorbeeld gemiddeld jonger en er zitten in verhouding meer studenten bij. Er zijn in verhouding minder gepensioneerden en meer zieken en arbeidsongeschikten. Die verschillen kunnen een rol spelen in de vaststellingen.

Daarnaast wordt ook de vergelijking gemaakt met de respondenten uit de open enquête, die geen deel uitmaken van de transgroep. De bedoeling is dan enkel om na te gaan hoe de transcijfers zich verhouden tot het hogere percentage meldingen in deze groep van respondenten. Geweld hebben meegemaakt, is voor sommigen immers een motivatie om deel te nemen aan een open enquête over seksisme.

Tenslotte wordt om verbanden na te gaan de cisgendergroep (de niet-transgendergroep) in de volledige dataset geanalyseerd.

3. Straatintimidatie

45% van de mensen in de transgendergroep geven aan in het afgelopen jaar te zijn uitgescholden op straat of op een andere openbare plaats. Dat is dubbel zo veel als de gemiddelde Belg. In vergelijking met de cisgender respondenten in de open enquête is dat nog altijd anderhalve keer meer.

Tabel 2: Uitgescholden worden op straat in de transgendergroep (2020)

Is het al ooit gebeurd dat je op straat, of een andere openbare plaats door iemand bent beledigd, of uitgescholden? Gebeurde dat de laatste keer in de afgelopen 12 maanden, of is dat langer geleden?	
Ja, minder dan een jaar geleden	45%
Ja, meer dan een jaar geleden	30%
Nee, dat is nog nooit gebeurd	15%
Weet niet	10%
Totaal	100%

Bron: #YouToo? (IGVM) (vol.dat.)

Bij wie aangaf in de afgelopen twaalf maanden te zijn beledigd of uitgescholden op straat, werd er doorgevraagd naar de frequentie. Slechts 10% van de transgendergroep gaf aan dat het om één enkel voorval ging. Bij de gemiddelde Belg en de andere respondenten uit de open enquête was dat 1 op 3.

Tabel 3: Frequentie van uitgescholden worden op straat in de transgendergroep (2020)

Hoe vaak is dat voorgevallen de afgelopen 12 maanden?	
Eén keer	10%
Enkele keren	61%
Maandelijks, of bijna maandelijks	15%
Wekelijks, of bijna wekelijks	7%
Dagelijks, of bijna dagelijks	5%
Weet niet	2%
Totaal	100%

Bron: #YouToo? (IGVM) (vol.dat.)

Straatintimidatie blijkt voor heel wat transgender personen een veel frequentere ervaring te zijn dan voor anderen. Bovendien zijn de gebruikte scheldwoorden voor de transgender groep nagenoeg altijd seksistisch. Voor anderen is dat vaak het geval, maar lang niet altijd.

3.1 Scheldwoorden

De antwoorden op de open vraag ‘Hoe ben je al ooit uitgescholden op straat, of op een openbare plaats? Of hoe werd je al ooit beledigd?’ schetsen een beeld van wat transgender personen zoal incasseren op straat. Dat is keihard. Scheldwoorden blijken bovendien dikwijls moeilijk vertaalbaar. De drie talen worden daarom samen besproken.

De respondenten beschrijven de ervaringen als nageroepen, uitgelachen, nagefloten, uitgescholden, verwenst, bekeken, ... worden. In het Nederlands komen de termen “hoer” en “slet” terug. In het Frans wordt dat “salope”, “sale pute”, “gouine”, “connard” en “connasse”. In het Engels “slut” en “bitch”.

Behalve uitgescholden worden voor hoer, worden er ook andere verwijzingen gemaakt naar prostitutie, zoals *"Hoeveel is 't?"* of *"Elle fait le trottoir"*. Andere ongepaste, seksuele opmerkingen zijn bijvoorbeeld: *"T'as des bons seins"*, *"Ta tête est moche mais tu serais belle en levrette"* of *"Suce ma bite"*.

Verder worden er ook tal van expliciete verwijzingen naar seksueel geweld vermeld. *"J'ai envie de te violer"*, of *"Tu veux voir mon bonbon ? (Avec la main au paquet)"*. Of nog: *"Ma bite va te faire goûter ce qui est bon"*. Verwijzingen naar de moeder lijken ook in te zijn: *"Je vais niquer ta mère"*.

Enkele respondenten verwijzen naar body-shaming, zoals uitgescholden worden voor *"fat cow"*, *"skinny retard"*, *"waste of space"*, of *"dikke slet"*. Agressieve commentaar op lichaam en kledij, passanten die je naropen dat je er schandelijk, *"honteux!"*, bijloopt, het is maar een greep uit het aanbod.

Verder worden er ook regelmatig scheldwoorden gebruikt die verwijzen naar een veronderstelde seksuele oriëntatie, zoals *"homo"*, *"bruinwerker"*, *"faggot"*, *"lesbo"*, *"sale lesbienne"*, *"tapette"*, *"PD"*, *"manwijf"*...

Iemand vermeld ook dat zogenaamde complimentjes uit de context worden gerukt en daardoor intimiderend overkomen. Een respondent werd nageroepen met *"Hé, schoon meiske!"*

Tenslotte zijn er nog regelrechte doodsbedreigingen, zoals *"Ik ga een gat in je kop schieten"*, of *"Va crever sale monstre"*.

Dit soort tirades zijn niet alleen zeer schadelijk voor het welzijn van de betrokkenen, op basis van de seksismewet zijn ze ook wettelijk strafbaar in België.²

3.2 Profiel van de daders

Er werd doorgevraagd naar de kenmerken van de daders van 'de ergste keer dat je werd uitgescholden of beledigd op straat of een openbare plaats'. Op dat vlak is er geen verschil naar genderidentiteit: voor 8 op 10 van de respondenten waren de daders volslagen onbekend. Dat geldt voor de transgendergroep net zo goed als voor de gemiddelde Belg, of de andere respondenten in de open enquête.

Als er doorgevraagd wordt naar de kenmerken van de daders, blijken transgender personen in verhouding vaker uitgescholden te worden door groepen (jonge) mannen.

Tabel 4: Kenmerken van de daders bij uitgescholden worden op straat in de transgendergroep (2020)

Als je denkt aan het ergste keer dat je werd uitgescholden of beledigd op straat of een openbare plaats, was de dader of één van de daders toen...	
Een vrouw	9%
Twee of meer vrouwen	5%
Een man	44%
Twee of meer mannen	45%
Een jongere	8%

² Wet van 22 mei 2014 ter bestrijding van seksisme in de openbare ruimte en tot aanpassing van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie teneinde de daad van discriminatie te bestraffen, Belgisch Staatsblad 22 mei 2014.

Twee of meer jongeren	26%
Ik weet het niet meer	8%

Bron: #YouToo? (IGVM) (vol.dat.)

Respondenten hadden ook de mogelijkheid om andere opvallende kenmerken van de daders te beschrijven. Verschillende respondenten verwijzen naar een Magrebiijnse, Arabische, of Afrikaanse herkomst. Sommige respondenten beseffen wel hoe gevoelig die opmerking ligt en vullen bijvoorbeeld aan: *“Erg om te zeggen maar het waren allochtonen (Ik heb zelf veel buitenlandse vrienden en wil niet discrimineren, maar het was zo)”*, of *“Geen deductie om te veralgemenen”*. Andere categorieën die vermeld worden zijn: daklozen, drug- of alcoholverslaafden en bendejongeren.

3.3 Andere vormen van straatgeweld

Intimidatie en geweld op straat of andere openbare plaatsen beperkt zich niet altijd tot scheldpartijen. 15% van de respondenten in de transgender groep werd in het afgelopen jaar gevolgd, 9% werd intiem betast, 6% werd slachtoffer van vandalisme, 5% werd geslagen, 3% was het slachtoffer van een (poging tot) diefstal met geweld, 1% van verkrachting. 1% werd bedreigd met een wapen. 37% van de transgender respondenten maakte minstens één van deze vormen mee in de 12 maanden voorafgaand aan de enquête.

Tabel 5: Andere geweldervaringen op straat in de transgendergroep (2020)

Heb je al ooit één van de volgende dingen meegemaakt op straat, of op een andere openbare plaats? Gebeurde dat de laatste keer in de afgelopen 12 maanden, of is dat langer geleden?				
	Ja, minder dan een jaar geleden	Ja, meer dan een jaar geleden	Nee	Weet niet
Iemand volgde je.	15%	35%	37%	13%
Iemand heeft je tegen je wil intiem aangeraakt.	9%	26%	63%	3%
Iemand heeft je bezittingen met opzet beschadigd.	6%	19%	72%	3%
Iemand heeft met geweld iets van je afgenomen, of geprobeerd iets van je af te nemen (geld, handtas, laptop, juwelen, ...).	3%	21%	74%	2%
Iemand heeft je geslagen.	5%	15%	77%	3%
Iemand heeft je gedwongen tot seksuele betrekkingen tegen je wil (verkrachting).	1%	9%	89%	1%
Iemand heeft je bedreigd met een wapen (mes, stok, vuurwapen, ...)	1%	9%	90%	1%
Iemand heeft geprobeerd je te doden.	0%	3%	92%	4%
Nog een andere geweldervaring	8%	14%	63%	15%
Minstens 1 van de vermelde vormen	37%	75%	15%	-

Bron: #YouToo? (IGVM) (vol.dat.)

Als daar de cijfers voor langer geleden worden bijgeteld, dan heeft 50% van de transgendergroep ooit meegemaakt gevolgd te zijn op straat, 34% werd al ooit ongewild intiem aangeraakt op straat, 25% werd het slachtoffer van vandalisme, 24% van een (poging tot) diefstal met geweld en 20% werd al

ooit geslagen. 11% werd ooit het slachtoffer van verkrachting en 10% werd al ooit bedreigd met een wapen.

Hoe ouder je wordt, hoe groter de kans dat je iets hebt meegemaakt. In die zin is de vergelijking voor de laatste twaalf maanden zuiverder. Die cijfers liggen voor de transgroep tweemaal hoger dan bij de gemiddelde Belg. De cijfers voor langer geleden liggen anderhalve maal hoger. Daar staat tegenover dat de percentages vergelijkbaar zijn met die van de andere respondenten in de open enquête.

Als de cijfers worden samengenomen voor ooit geweld hebben meegemaakt in de publieke ruimte, met inbegrip van uitgescholden worden, liggen die percentages hoe dan ook erg hoog voor transgender personen. 91% van hen maakte ooit één of andere vorm van geweld mee op straat of een andere publieke ruimte. Maar ook voor de doorsnee Belg zijn geweldervaringen in de publieke ruimte niet vreemd. 74% van hen kan hierover meespreken.

Tabel 6: Ooit straatintimidatie of andere vormen van straatgeweld hebben meegemaakt (2020)

	Transgender-groep	Cisgendergroep open enquête	Gewogen steekproef
Minstens ooit één vorm van straatgeweld hebben meegemaakt	91%	88%	74%
Geen enkele vorm van straatgeweld hebben meegemaakt	9%	12%	26%

Bron: #YouToo? (IGVM) (vol.dat.)

3.4 Naar de politie gaan na een ervaring van straatgeweld

Eén op vier transgenders is na een ervaring met straatgeweld naar de politie gestapt. De ervaringen rond de ontvangst lopen uiteen van zeer goed tot zeer slecht. Maar een vijfde geeft aan dat er iets gebeurd is met de melding. De ervaringen die in de open vraag gedeeld worden, zijn uitsluitend negatief.

Ook erg zware feiten van seksueel geweld leiden soms tot niets:

“Ik kwam bij de politie na een verkrachting, maar werd naar huis gestuurd.”

Een jonge transman vertelt hoe een levensbedreigende situatie niet als dusdanig werd erkend.

“De man van mijn partner bedreigde me meerdere malen met de dood, probeerde me te slaan, zei dat hij me zou laten volgen, schold me uit voor van alles en nog wat... Volgens de politie ben ik niet in gevaar, ondanks het feit dat er bij hem in huis al vuurwapens in beslag werden genomen en dat hij duidelijk weet hoe hij er aan andere kan komen.”

3.5 Niet naar de politie gaan na een ervaring van straatgeweld

Mensen die aangaven ooit geweld op straat te hebben meegemaakt, maar voor de ‘ergste feiten’ niet naar de politie gingen, kregen een lange lijst mogelijke redenen aangeboden, waarin ze er meerdere konden aanduiden.

De redenen die worden opgegeven om niet naar de politie te gaan verschillen statistisch significant tussen transgender personen en cisgender personen die straatgeweld meemaakten. Transgender personen duiden gemiddeld veel meer redenen aan dan cisgender personen. Zelfs als daar rekening mee gehouden wordt, schieten er een aantal zaken uit.

Tabel 7: Redenen om niet naar de politie te gaan na straatgeweld in de transgendergroep (2020)

Herinner je je nog waarom je dit voorval niet bent gaan melden bij de politie?		
	Transgendergroep	Cisgendergroep
Ik vond dat niet nodig.	30%	11%
Ik schaamde me.	11%	4%
Ik wilde me geen slachtoffer voelen.	15%	4%
Ik kom liever niet in aanraking met de politie.	17%	4%
De politie kon toch niets doen om me te helpen.	43%	13%
Ik wilde niemand in de problemen brengen.	9%	1%
Dat levert uiteindelijk toch niets op.	33%	11%
Je wordt daar nooit vriendelijk ontvangen.	22%	3%
Ik had geen tijd.	11%	2%
Ik durfde niet.	15%	3%
Ik was bang dat de dader banden had met de politie.	11%	0%
Ik was bang dat de dader het te weten zou komen en dat ik nog meer problemen zou krijgen.	7%	2%
Iemand anders had het voorval al gemeld aan de politie.	0%	0%
Ik had negatieve ervaringen bij een eerdere melding bij de politie.	9%	1%
Ik was bang dat de politie mij de schuld zou geven.	33%	3%
Ik was bang dat niemand mij zou geloven.	20%	3%

Bron: #YouToo? (IGVM) (vol.dat.)

Eén op drie transgenders vermeldt dat ze bang zijn dat de politie de schuld bij hen zou leggen. Dat is tienmaal meer dan in de cisgendergroep. Eén op vijf vreest niet geloofd te worden. Dat is zeven keer meer dan in de cisgendergroep. Op dezelfde manier geeft één op vijf aan nooit vriendelijk ontvangen te worden. In de cisgendergroep is dat een magere 3%. Transgender personen geven verder vijfmaal vaker aan dat ze niet naar de politie durven te gaan. Zich geen slachtoffer willen voelen wordt verder ook regelmatig vermeld. Bijna één op tien verwijst naar eerdere negatieve ervaringen, of zegt niemand in de problemen te willen brengen.

Als de dimensies in de verschillende antwoordmogelijkheden onderzocht worden, kunnen de verschillende antwoordcategorieën tot vier factoren worden teruggebracht.³ In volgorde van belang zijn dat:

1. Angst
2. Het nut van een melding in vraag stellen
3. Negatieve verwachtingen ten opzichte van de politie
4. Overwegingen die verband houden met de dader

Transgender personen scoren op alle vier deze dimensies een heel stuk hoger dan anderen.

³ Er werd een factoranalyse uitgevoerd met een varimaxrotatie voor de verschillende antwoordmogelijkheden, met uitzondering van 'andere redenen', 'weet niet' en 'iemand anders had het voorval al gemeld aan de politie'. Die laatste optie werd bijna nooit geselecteerd.

4. Conclusie

Transgender personen worden veel vaker uitgescholden op straat. 45% maakte het in het afgelopen jaar mee. Bijna allemaal meer dan één keer. De gebruikte scheldwoorden zijn heel vaak seksistisch en veelal erg vulgair. Ook andere vormen van geweld en gendergerelateerd geweld worden frequent vermeld. 91% van de transgender personen maakten al ooit minstens één vorm van geweld mee in de publieke ruimte. Bij de 'doorsnee' Belg is dat 74%.

Naar de politie gaan na een ervaring van geweld in de publieke ruimte blijkt niet voor de hand te liggen voor veel transgender personen. Er is veel angst, onder andere dat de politie de schuld bij hen zou leggen. Veel transgender personen stellen ook het nut van een melding in vraag gesteld en er wordt verwezen naar eerdere negatieve ervaringen.

Om een beter wederzijds begrip tot stand te brengen tussen de politiediensten en transgender personen is er zeker nog werk aan de winkel. Het Instituut werkt al langere tijd samen met politiediensten. Deze inspanningen moeten zeker worden verdergezet.

De resultaten van de analyses worden per thema voorgesteld en kunnen worden gedownload via:

<https://igvm-iefh.belgium.be/nl/activiteiten/discriminatie/seksisme>

Colofon

Uitgever:

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Ernest Blerotstraat 1, 1070 Brussel

T 02 233 44 00

gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be

igvm-iefh.belgium.be

Dataverzameling:

M.A.S., Market Analysis & Synthesis

Brusselsesteenweg 46a

3000 Leuven

Verantwoordelijke uitgever:

Michel Pasteel, Directeur van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Auteur:

Hildegard Van Hove

Depotnummer :

D/2021/10.043/54

Cette publication est également disponible en français.

Seksisme in België. Resultaten van de enquête #YouToo? – Straatintimidatie van transgender personen